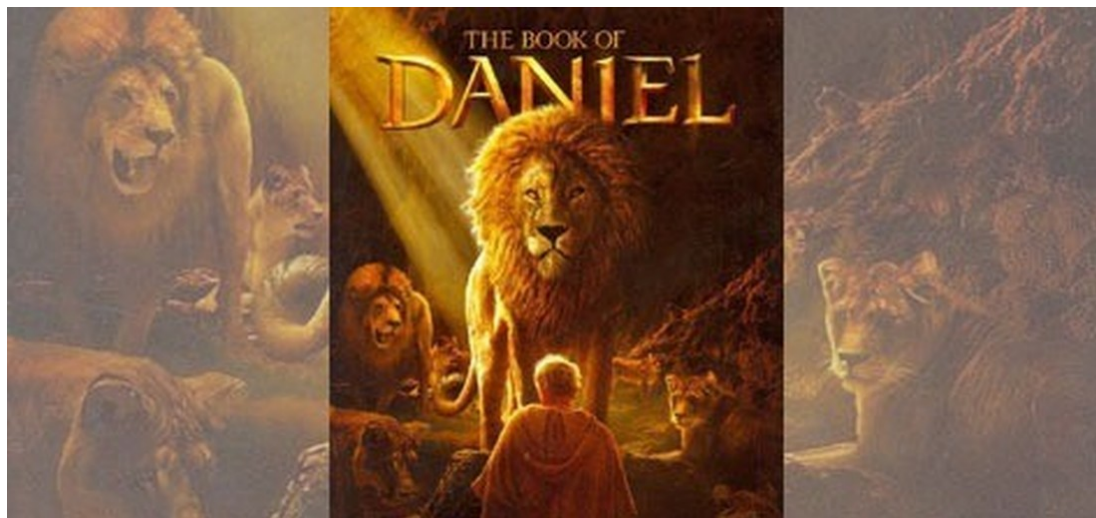

Première Daniël oratorium

“Balling aan het hof”

Zaterdag, 29 september 2018, aanvang 20:00 uur

Plaats: Theater “Het Plein”, Hofzaal
Koningsplein 2
2981 EA Ridderkerk

Ds. Martin de Geus- teksten.
Dirk Zwart-muziek.

Uitvoering door Interkerkelijk koor Salem
o.l.v. Dirigent Dirk Zwart.

Daniël Hermán Mostert - bariton
Noor van de Wetering - hobo/althobo
Martin Lorijn - piano
Bert Geysendorpher - verteller

Het verhaal van Daniël

In verschillende fasen werden grote delen van het joodse volk in ballingschap weggevoerd naar het Babylonië van de roemruchte koning Nebukadnessar. Als jongeren behoorden Daniël en zijn vrienden tot de eerste groep die in 586 voor Christus in Babel arriveerde. De vier vrienden kregen een grondige Babylonische vorming voor de kiezen.

Op grond van hun talenten verkregen ze vervolgens hoge aanstellingen in het Babylonische bestuur. Daniël zelf kwam zelfs aan het koninklijke hof terecht, waar hij heel zijn leven onder verschillende koningen dienst bleef doen.

Door de afgunst van hun "autochtone collega's" beleven Daniël en zijn vrienden er de meest hachelijke avonturen.

Zo komen de vrienden op een kwade dag in een brandende oven terecht en Daniël zelf later in de koninklijke leeuwenkuil. Maar welke gevaren hen ook bedreigen, met Gods hulp weten ze telkenmale aan een zekere dood te ontkomen en kunnen ze hun positie zelfs nog weer verstevigen.

SCRIPT

Het Daniël Oratorium wordt op een meer eigentijdse en speelse manier ingedeeld en uitgevoerd.

Allereerst wordt het verhaal opgedeeld in 8 scènes .

De uitvoerenden zijn leden en gastleden van het Interkerkelijk koor Salem uit Ridderkerk. Een solist, een concertpianist en een hoboïst.

De verteller draagt het hele stuk, door je mee te nemen in het Bijbelse verhaal.

Het bijzondere van dit oratorium is dat in de uitvoering rollen zijn verdeeld onder musici, het gehele koor, groepjes van het koor en solozang.

Zo wisselen de volgende spelers zich af: Daniël, Verteller, de Koning , Bestuurders, Heraut, de Chaldeeën, Vrienden, de Koningin en Rijksbestuurders.

Met deze indeling en rolverdeling van het Daniël Oratorium wordt de thematiek van immigratie, vluchtelingen, inburgeren, andere culturen en identiteit herkenbaar, aansprekend en speels ten gehore gebracht.

Koorleden:

Peter van Akenborgh, Joop Alblas, Engalien en Marius Aleman, Jacob den Arend, Heleen en Maarten den Boef, Joke Bok, Gé Bolland, Anke Bos, Jeanette Bot, Cor van Breugel, Dick Broekhuizen, Leny, Brussé, Inge Clement, Esther den Dunnen, Diny Duvkot, Joost Emmerich, Hennie Esseboom, Wil van Galen, Bea en Martin de Geus, Leo Gielbert, Daniël Geysendorpher, Hilda Geysendorpher, Tineke van Hamburg, Adrie den Hartog, Herman Houweling, Ellen Kievit, Daniël de Keizer, Loes de Keizer, Cockelien Kool, Conny Langendoen, Margot van der Linde, Elly ter Lintel Hekkert, Diana van Loo, Peter Meij, Lineke Monster, Jeannette Neutel, Herma Nugteren, Anne-Mieke van Oost, Ina Oostdijk, Arjanne en Ed van der Pligt, Truus Post, Pieta Put, Alice en Jan Reijmerink, Lineke Rijsdijk, Corrie Somsen, Aad Sleuwenhoek, Nel Sleuwenhoek, Cor en Ineke Stam, Janny Tuijnder, Margriet Tuynman, Esther Verheij, Bep Versluis, Jan Vleggaard en Willy Zuurveld.

Wij bedanken onze sponsors

 <p>COMPOSITIE FONDS DIRK ZWART</p>	<p>VERMEULEN BRAUCKMAN</p>
 <p>Johannes stichting</p>	 <p>PRINS BERNHARD CULTUURFONDS De kunst van het geven</p>
 <p>fonobori biedt mogelijkheden</p>	 <p>Stichting SamenlevingSamen</p>
 <p>VAN DER VALK HOTEL RIDDERKERK</p>	

Balling aan het hof

Daniël-oratorium

liedteksten: Martin de Geus

muziek: Dirk Zwart

- Proloog: In ballingschap
(instrumentaal)

DEEL I: Ga met ons mee in ballingschap

Naar Daniël 9:3-7,11-14

Daniël (solo, koor)   **1 Heer, onze God in de hemel**

Heer, onze God in de hemel,
ooit stond uw huis in ons land,
ooit woonden wij in uw hof.

Maar nu is de eenheid verbroken,
nu zijn wij hier in den vreemde
en bent u terug naar de hemel.

(koor)   *Heer onze God, wil ons horen,
u hebt gelijk: wij zijn zondaars,
maar laat ons niet vallen, vergeef ons.*

Niets kunnen wij u verwijten,
sla ons, u staat in uw recht,
straf ons naar al onze schuld.

Maar spreek weer, herstel toch de banden,
kom weer terug in ons midden
en baan ons een weg uit de leegte.

(koor)   *Heer onze God, wil ons horen,
u hebt gelijk: wij zijn zondaars,
maar laat ons niet vallen, vergeef ons.*

Vrienden (koor)   **2 Ja, God staat zeker in zijn recht**

Ja, God staat zeker in zijn recht.
Maar kent hij geen genade?
En zijn wij niet zijn eigen volk?

Hij heeft zich toch verbonden
met Abram, Mozes, David?
En wist hij niet hoe mensen zijn?

Ja, God staat zeker in zijn recht.
Maar is hij ons vergeten?
En waar blijft toch zijn koninkrijk?

Daniël (solo)   **3 Het was geen speling van het lot**

Het was geen speling van het lot
dat wij hier zijn gekomen -
het was de hand van God.

Wij boeten voor de schade
van onze eigen daden.
God handhaaft zijn gebod.

Koor

4 Heer, u bent goed, een God van recht

Heer, u bent goed, een God van recht,
dat zult u altijd blijven,
u doet zoals u zegt.
Maar wij die ons verrijken
gaan desnoods over lijken;
uw vonnis is terecht.

Wij hebben uw verbond geschaad,
geen waarde was ons heilig,
wij pleegden hoogverraad.
O Heer, wil ons vergeven,
u bent een God van leven;
verlos ons van ons kwaad.

Ga met ons mee in ballingschap;
laat ons niet eenzaam achter,
maar volg ons stap voor stap.
Leer ons de tijd begrijpen.
Laat ons in stilte rijpen
tot nieuw discipelschap.

DEEL 2: Vrienden in den vreemde

Daniël 1:1-2

[Verteller] In het derde jaar van de regering van Jojakim, de koning van Juda, trok Nebukadnessar, de koning van Babel, naar Jeruzalem en belegerde de stad. De Heer leverde Jojakim, de koning van Juda, aan hem uit, evenals een deel van het vaatwerk van het huis van God. De koning en het vaatwerk bracht hij naar Sinear; het vaatwerk plaatste hij in de schatkamer van de tempel van zijn god.

Koor   **5 Vorsten dromen zich een hemel**

Vorsten dromen zich een hemel
die hen dag en nacht bedient,
goden die hen steevast steunen,
soeverein en nietsontziend.
Wacht hun koningschap de glorie
of de val die het verdient?

Mensen dromen zich een leven
van geluk en heldendom,
wanen zich de gunstelingen
van een eeuwig godendom.
Zal hun streven duurzaam wezen
of vergaan in het waarom?

Zal er hier ooit recht geschieden
of houdt elke macht vrij spel?
Blijft het wereldbeeld gespleten:
hier de hemel, daar de hel?
Is er toekomst, hoop op heelheid?
Volg het spoor van Daniël.

Daniël 1:3-7

[Verteller] Aan Aspenaz, zijn hofmaarschalk, gaf Nebukadnessar het bevel om uit de Israëlieten enkele jongemannen te kiezen die van koninklijken bloede waren of van voornamen huize, zonder enig lichaamsgebrek, welgevormd, veelzijdig ontwikkeld, met een uitgebreide kennis en een scherp verstand, geschikt om dienst te doen in het paleis van de koning. Hij moest hun de taal en het schrift van de Chaldeeën leren. De koning bepaalde dat hun dagelijks menu moest bestaan uit de gerechten van de koninklijke tafel en de wijn die hij zelf dronk. De opleiding zou drie jaar duren; daarna zouden zij bij de koning in dienst treden. Tot deze jongemannen behoorden ook de Judeeërs Daniël, Chananja, Misaël en Azarja. De hofmaarschalk gaf hun echter andere namen: Daniël noemde hij Beltesassar, Chananja Sadrach, Misaël Mesach en Azarja Abednego.

Koor   **6 Vrienden in den vreemde**

Vrienden in den vreemde
werden wij in Babel,
vrienden voor het leven
door de hand van God.
Hij is hoe wij heetten,
spreekt uit onze namen,
blijkt uit wat wij weten:
hij blijft onze God.

*Daniël, Chananja,
Misaël, Azarja:
God is onze rechter,
hij is ons genadig,
zal ons zeker steunen,
onze Redder in de nood.*

Vrienden voor het leven,
niets drijft ons uiteen;
uit ons land verdreven
delen wij ons lot.
Ook met nieuwe namen
- opgedrongen gaven -
blijven wij beamen:
hij is onze God.

Refrein

Daniël 1:8-17

[Verteller] Daniël nam zich voor om zich niet te verontreinigen aan de gerechten van de koninklijke tafel en aan de wijn die de koning dronk. Daarom vroeg hij de hofmaarschalk om voedsel waaraan hij zich niet verontreinigen zou. En God stemde de hofmaarschalk welwillend en goedgunstig ten aanzien van Daniël. De hofmaarschalk zei tegen Daniël: 'Ik vrees dat mijn heer, de koning, die bepaald heeft wat jullie te eten en te drinken krijgen, zal vinden dat jullie er niet zo goed uitzien als de andere jongemannen van jullie leeftijd en dan zijn jullie er de oorzaak van dat de koning mij vanwege plichtsverzuim veroordeelt.'

Daarop wendde Daniël zich tot de kamerdienaar, aan wiens zorgen de hofmaarschalk Daniël, Chananja, Misaël en Azarja had toevertrouwd, met het verzoek: 'Probeer uw dienaren uit en geef ons tien dagen lang alleen groenten te eten en water te drinken; vergelijk daarna ons uiterlijk met dat van de jongemannen die de gerechten van de koninklijke tafel eten en handel dan met uw dienaren naar uw mening.' De kamerdienaar stemde met dat voorstel in en tien dagen lang gaf hij hun bij wijze van proef het gevraagde voedsel.

Toen de tien dagen voorbij waren, zagen zij er gezonder en welvarender uit dan al de andere jongemannen, die de gerechten van de koninklijke tafel hadden gegeten. Voortaan nam de kamerdienaar de spijzen en de wijn die voor hen bestemd waren weg en gaf hun groenten. Aan deze vier jongemannen schonk God wetenschap en kennis van heel de literatuur en wijsheid; Daniël stelde Hij in staat visioenen en dromen te doorschouwen.

Koor

7 Wat is voor jou de grens om te bewaken?

Wat is voor jou de grens om te bewaken,
de waarde die jou in je ziel kan raken?
Wat is zo heilig dat jij het vereert?
Wat is zo gaaf dat het jou inspireert?

Het kan de gave zijn van moederaarde,
het verse voedsel dat zij voor ons spaarde:
het smaakt naar God, die alle land bedauwt
en al wat leeft met liefde onderhoudt.

Het kan de naaste zijn die jij wilt bijstaan,
de mensen die aan haat en krenking blootstaan:
de vreemdeling die nergens welkom is,
het kind ontdaan door misbruik of gemis.

In woord en daad bracht Daniël een ode
aan het verbond met God tegen de goden.
In stille trouw beleed hij zijn geloof,
bood druk en afgunst zelfbewust het hoofd.

DEEL 3: Een ander rijk zal komen

Daniël 1:18 - 2: 2a

[Verteller] Toen de tijd verstreken was die de koning had vastgesteld en ze voor hem moesten verschijnen, stelde de hofmaarschalk hen aan Nebukadnessar voor. Het onderhoud dat de koning met hen had, bewees dat niemand zich kon meten met Daniël, Chananja, Misaël en Azarja. Zo traden ze in dienst van de koning. En telkens als de koning hen raadpleegde, zag hij dat hun wijsheid en inzicht tienmaal groter was dan die van iedere wichelaar of bezweerder in heel zijn rijk. Daniël bleef in dienst van de koning tot het eerste regeringsjaar van koning Cyrus. In het tweede jaar van zijn regering kreeg Nebukadnessar een droom die hem zozeer van streek bracht dat hij niet meer kon slapen. Daarom liet de koning de wichelaars, bezweerdere, tovenaars en chaldeeën roepen om de droom te verklaren.

Koning en rijksbestuurders **8 Wat staan jullie daar te dromen**

(solo, koor)(solo)

Wat staan jullie daar te dromen,
terwijl jullie net pas wakker zijn
en ik vannacht juist een droom had,
toen jullie zorgeloos sliepen.

Ik eis terstond een verklaring!
Mijn droom had een boodschap voor mijn huis
en ik wil weten wat waar is:
kan ik nog zorgeloos slapen?

(koor)

*Lang leve de koning in glorie!
Zijn welzijn is ons leven,
zijn wil is onze wet.*

*Hij moge zijn droom ons vertellen,
dan lezen wij de beelden,
onthullen het geheim.*

(solo)

Nee, niet alleen maar de boodschap,
ik vraag jullie ook de beelden zelf,
want ik wil weten wat waar is
en niet wat jullie graag zeggen.

(koor)

*Groot bent u en zeer oppermachtig,
uw wil geschiede immer,
wij buigen voor u neer.*

*Maar wees ons genadig, o koning,
wij zijn geen goden, sire,
geen mens kijkt in uw ziel.*

(solo)

Dan is jullie lot bezegeld:
ofwel jullie zeggen mij mijn droom
- en ik zal jullie belonen -
of jullie geven je leven.

Daniël 2: 13

[Verteller] De uitvaardiging van het bevel dat de wijzen moesten worden gedood trof ook Daniël en zijn vrienden; zij werden dan ook in hechtenis genomen.

Koor   **9 Als de koning ligt te dromen**

Als de koning ligt te dromen
en het angstweet breekt hem uit,
schrikt de hele natie wakker,
is het hof in rep en roer,
is geen mens zijn leven zeker,
gromt de dood.

Wie de absolute macht heeft
en met harde hand regeert,
voelt vanzelf de hete adem
van het volk dat hij verdrukt,
wacht inwendig op de vuurdood,
dag van wraak.

Niemand durft de koning zeggen
wat hij zelf allang voorvoelt:
dat zijn dynastie geen duur heeft,
dat de dag komt van zijn val -
juist het zwijgen van zijn wijzen
voedt zijn vrees.

Daniël 2:14-19

[Verteller] Daniël richtte zich met verstand en overleg tot Arjoch, de hoofdman van de lijfwacht van de koning, die uitgekozen was om de wijzen van Babel te doden. Hij zei tegen Arjoch, de gevolmachtigde van de koning: 'Waarom heeft de koning toch zo'n hard bevel uitgevaardigd?' Arjoch vertelde Daniël wat er gebeurd was. Daarop ging Daniël naar de koning met het verzoek hem wat tijd te geven, dan zou hij de uitleg aan de koning bekend maken.

Vervolgens ging Daniël naar zijn woning en deelde zijn vrienden Chananja, Misaël en Azarja mee wat er gebeurd was. Ze moesten met betrekking tot dit geheim de God van de hemel om medelijden smeken, zodat men Daniël en zijn vrienden niet zou doden tezamen met de overige wijzen van Babel. In een nachtelijk visioen werd toen het geheim aan Daniël geopenbaard.

Daarom loofde Daniël de God van de hemel.

Daniël (solo)   **10 De naam van God zij geprezen**

Naar Daniël 2:20-24

Breng dank aan God,
hij is wijs en machtig.

Hij verandert de tijden,
stelt koningen aan
en zet koningen af.

Profeten geeft hij visioenen
en wijzen zegent hij met inzicht.

Onze gedachten kan hij lezen,
onze geheimen op slag doorzien -
al zijn de dingen nog zo duister,
voor hem is alles licht.

God van mijn volk,
u roem ik, aanbid ik;
want ook mij hebt u verlicht,
mij wijsheid gegeven en kracht.

Ja, hemelse God,
ons gebed hebt u verhoord,
de droom van de koning
ons bekendgemaakt.

Daniël 2:24-28

[Verteller] Daarop ging Daniël naar Arjoch, aan wie de koning had opgedragen de wijzen van Babel te doden, en zei tegen hem: 'Dood de wijzen van Babel niet, maar breng mij naar de koning, dan zal ik de koning de uitleg geven.' Gehaast bracht Arjoch Daniël toen naar de koning en zei tegen hem: 'Ik heb onder de ballingen uit Juda iemand gevonden die de koning de uitleg kan geven.'

Daarop richtte de koning zich tot Daniël, die Beltesassar werd genoemd, en zei: 'Kunt u de droom die ik heb gezien, uitleggen?'

Daniël antwoordde: 'Het geheim waar de koning om vraagt, kan geen wijze of bezweerder, geen wichelaar of leverschouwer de koning laten zien; maar er is een God in de hemel, die geheimen openbaart. Hij heeft aan koning Nebukadnessar bekend willen maken wat er aan het einde van de tijden zal gebeuren'.

Koor, Daniël (solo)   **11 De goden had u altijd aan uw kant**

(koor)   De goden had u altijd aan uw kant;
maar wat zijn goden anders dan gedachten,
gedaantes uit ons eigen dromenland,
de tovergeesten die wij zelf bedachten?
Maar één God lééft, ontregelt elk verstand;
en hij regeert en oordeelt alle machten.

De Heer, verborgen voor ons oog, bepaalt
begin en eind van alle macht op aarde,
de ster die rijst, de zee die stijgt en daalt,
de vorst die komt en gaat, zijn duur en waarde.
Uw droom verbeeldt de tijd, door hem bepaald,
die zeker komt en die u moet aanvaarden.

(solo)   Het eerste wat mijn God u zeggen wil:
spaar alle wijzen die u wilde doden;
met bloedvergieten wint u geen geschil,
door moord en doodslag schendt u zijn geboden.
Juist mededogen tekent het verschil,
de afstand tussen hem en alle goden.

(koor)   De God des hemels maakt een nieuw begin
waar oude wegen niet tot vrede leiden.
Een wreed regime verloochent zelf de zin
van elke orde waar het voor wil strijden.
Een koninkrijk van recht en vrijheidszin
doorstaat de strijd en onrust van de tijden...

Daniël 2:31-35

[Verteller] Koning, in het visioen dat u hebt gehad, hebt u een zeer groot beeld voor u zien staan, helder glanzend met een afschrikwekkend uiterlijk.

Het hoofd van dat beeld was van zuiver goud, zijn borst en armen van zilver, zijn buik en lendenen van brons, zijn benen van ijzer, zijn voeten waren gedeeltelijk van ijzer en gedeeltelijk van leem. Terwijl u toekeek, werd er een steen losgekapt zonder dat er een mensenhand aan te pas kwam; die steen raakte het beeld en verbrijzelde de voeten van ijzer en leem. Tegelijkertijd vergruisden toen het ijzer, het brons, het zilver en het goud en werden door de wind meegevoerd als het kaf bij het dorsen van het koren. Van het beeld bleef niets over maar de steen die het getroffen had, werd een grote berg die heel de aarde bedekte.

Koor   **12 Goud en zilver, brons en ijzer**

Goud en zilver, brons en ijzer,
harder dan hard, maar wel steeds doffer,
woester van aard en matter van glans.

Gouden zon en zilveren maan,
het blauwste bloed in de blankste aders,
het hoofd gekroond, de borst vooruit,
de ware vorst, met kop en schouders
boven het volk uit, hoog op de troon.

Alleen de voeten raken de grond,
de zool en tenen, de tere hiel -
een steen kan ze treffen, de koning vloeren,
de zon gaat onder, zijn ster valt neer,
zijn rijk is uit.

Goud en zilver, brons en ijzer,
harder dan hard, maar wel steeds doffer,
woester van aard en matter van glans.

Daniël 2:36-49

[Verteller] 'Dat was uw droom. Nu zullen wij u zeggen wat hij betekent. [...] Na u zal er een ander rijk komen, dat minder van omvang is dan het uwe, daarna een derde rijk van brons, dat over de hele aarde zal heersen, en ten slotte komt er een vierde rijk, hard als ijzer. [...] Dat de tenen van de voeten gedeeltelijk van ijzer en gedeeltelijk van leem waren, betekent dat het rijk gedeeltelijk sterk, maar gedeeltelijk broos zal zijn. [...] Maar in de tijd van die koningen zal de God van de hemel een rijk stichten dat nooit te gronde zal gaan en niet aan een ander volk zal worden uitgeleverd. [...] U hebt immers gezien hoe er uit het gebergte, zonder dat er een mensenhand aan te pas kwam, een steen losgekapt werd die het ijzer, het brons, het leem, het zilver en het goud vergruisde.

De grote God heeft de koning laten zien wat er in de toekomst zal gebeuren. De droom is waar en de uitleg betrouwbaar.'

Toen wierp Nebukadnessar zich voorover op de aarde en eerde Daniël. [...] De koning zei tegen Daniël:

'Werkelijk, uw God is de God van alle goden en de Heer van alle koningen. Hij openbaart geheimen en daarom hebt u dit geheim kunnen verklaren.'

Toen gaf de koning Daniël een hoge functie.

Koor   **13 Het goud van Babel, de zilveren Meden**

Het goud van Babel, de zilveren Meden,
de bronzen Perzen, de ijzeren hertog:
ze komen en gaan, en zwaaien de scepter,
maar geen houdt de troon, hun tijd gaat voorbij.

Het leem vanonder, de Syrische koning,
of wie maar aantreedt, het is van een wreedheid
die leegte verbergt en overal leed brengt;
maar weet dat het breekt, zijn dood is nabij.

De tijd gaat verder, is meer dan herhaling,
een deur gaat open, de kring wordt doorbroken,
de tijd wordt een lijn, een weg naar de toekomst;
uzelf overleeft - uw huis is voorbij.

Er komt een lichtrijk van zuivere liefde,
het komt van boven, de hemel op aarde,
de schepping voltooid, de chaos bedwongen,
een nieuw paradijs, het komt dichterbij.

DEEL 4: Voor God door het vuur

Daniël 3:1-4

[Verteller] Eens liet koning Nebukadnessar een gouden beeld maken van zestig el hoog en zes el breed, en liet het oprichten in de vlakte van Dura in de provincie Babel. Vervolgens riep koning Nebukadnessar de satrapen, de gouverneurs, landvoogden, staatsraden, schatmeesters, rechters, politiebeambten en iedereen die met het bestuur van de provincies belast was bijeen voor de inwijding van het beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht. [...]

Toen ze voor het beeld stonden dat Nebukadnessar had opgericht, riep een heraut met krachtige stem:

Heraut (solo)   14 Hier volgt een bevel

Hier volgt een bevel
voor alle volken:

kom naar de stad en aanbid de koning,
kniel voor het beeld dat zijn luister toont;

loof hem met hoornen,
met citers en fluiten,
loof hem met trom en doedelzak -

alles wat ademt, loof de koning,
alle stemmen: loof de Heer!

Weet: wie niet buigt
zal het niet overleven,
gaat met zijn trots
in het vuur van de oven,
brandt in de hel
die geen zee ooit dooft.

Daniël 3:7-9

[Verteller] Zodra de volken, volksstammen en talen dus de muziek hoorden van hoorn en fluit, van citer, luit en harp en van allerlei andere muziekinstrumenten, wierpen ze zich in aanbidding op de grond voor het gouden beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht.

Op dat ogenblik kwamen enkele Chaldeeën naar voren en beschuldigden enkele Joden ervan het bevel van de koning te hebben overtreden. Ze richtten zich tot koning Nebukadnessar [...]:

Chaldeeën (koor)   15 Leve de koning

Leve de koning,
hij is onze god
en iedereen aanbidt hem,
behalve die Joden,
Daniëls vrienden -

ze moeten het vuur in,
hun ziel moet verast!

Daniël 3:13

[Verteller] Nebukadnessar werd woedend en beval Sadrach, Mesach en Abednego naar voren te brengen. Toen de mannen voor de koning waren geleid vroeg Nebukadnessar hun:

Koning (solo)

16 Hadden jullie mij nog niet begrepen?

Hadden jullie mij nog niet begrepen?
Of negeren jullie mijn bevel?

Het gouden beeld kan jullie redden,
je hoeft er enkel voor te buigen;
dus ga gewoon met de muziek mee
en jullie wordt geen haar gekrenkt.

Alleen, de oven brandt al,
want wie weigert wacht het vuur.

En welke god zal dan nog redden?

Daniël 3:16a

[Verteller] Sadrach, Mesach en Abednego gaven de koning ten antwoord:

Vrienden (koor)

17 Wat u ook zegt

Wat u ook zegt, wij zullen niet buigen,
of God, onze Schepper, ons redt of niet.

Wij hebben hem ons woord gegeven,
hem ons leven toevertrouwd -
en geen ander komt daartussen,
ons verbond met hem is heilig,

geen beeld, geen wet, geen macht,
niets kan ons scheiden van zijn liefde.

Daniël 3:19-24

[Verteller] Toen werd Nebukadnessar woedend op Sadrach, Mesach en Abednego en zijn gezicht vertrok; hij gaf bevel om de oven zevenmaal heter te stoken dan normaal en de sterkste kerels uit zijn leger droeg hij op om Sadrach, Mesach en Abednego vast te binden en in de laaiende vuuroven te gooien.

Toen werden de mannen, gekleed en al, met mantel, rok en muts, vastgebonden en in het laaiende vuur van de oven geworpen. Maar de mannen die Sadrach, Mesach en Abednego naar boven brachten, werden gedood door de vlammen van het vuur in de oven die op het uitdrukkelijke bevel van de koning zo heet mogelijk was opgestookt. Maar de drie mannen, Sadrach, Mesach en Abednego, die gebonden in het laaiende vuur van de oven waren geworpen, bewogen zich vrij te midden van de vlammen en eerden en prezen God de Heer. [...]

Vrienden (koor)

18 Eer de Heer in al zijn werken

+ ALLEN

*Eer de Heer in al zijn werken,
prijs zijn naam in eeuwigheid.*

Alle lichten aan de hemel,
alle sterren, zon en maan,
allen engelen, prijs zijn naam.

*Eer de Heer in al zijn werken,
prijs zijn naam in eeuwigheid.*

Alle tijden, dagen en nachten,
alle seizoenen, warm en koud,

licht en donker, prijs zijn naam.

*Eer de Heer in al zijn werken,
prijs zijn naam in eeuwigheid.*

Wolken en winden, donder en bliksem,
heel de wereld: prijs zijn naam.
Dank de Heer, want hij is goed,
mchtig is zijn liefde,
eeuwig duurt zijn trouw.

*Eer de Heer in al zijn werken,
prijs zijn naam in eeuwigheid.*

Daniël 3:91-93

[Verteller] Toen Nebukadnessar hun lofzang hoorde, was hij een en al verbazing; hij stond haastig op en zei tegen zijn raadsheren: 'We hebben toch drie mannen vastgebonden in het vuur geworpen?' Zij gaven de koning ten antwoord: 'Zeker, koning!' Hij hervatte: 'Maar ik zie vier mannen, niet vastgebonden en zonder verwondingen zich in het vuur bewegen; de vierde lijkt op een godenzoon.'

Daarop ging Nebukadnessar naar de deur van de laaiende oven en riep: 'Sadrach, Mesach en Abednego, dienaren van de allerhoogste God, kom eruit!' Toen kwamen Sadrach, Mesach en Abednego uit het vuur tevoorschijn. De satrapen, gouverneurs, landvoogden en raadsheren van de koning verdrongen zich rond de mannen en zagen dat het vuur hun lichamen niet had geraakt; zelfs het haar op hun hoofd was niet geschroeid, hun mantels waren nog heel en er hing zelfs geen brandlucht om hen heen.

Koor

19 Zij gingen voor God door het vuur

Zij gingen voor God door het vuur,
de broedervrienden van Daniël,
en niemand was zo overstuur
als de koning, die niet kon geloven
dat het vuur hun geloof niet kon doven.

Niet drie mannen zag hij, maar vier,
een mysterieuze metgezel,
en 't vuur deerde geen van die vier,
in de gloed van de brandende oven
kwamen zij alle pijn zelfs te boven.

Zij eerden en prezen de Heer,
een vonkend loflied vanuit de hel,
en dat trof de koning te meer,
daar het hem in een flits voor de geest bracht
dat niet hij, maar de Heer alle macht had.

Het eind is niet altijd zo goed
als in dit bijbels mysteriespel,
maar God geeft ons telkens weer moed.
Want al zou hij er zelf aan teloorgaan,
ook voor ons zou de Heer door het vuur gaan.

[Desgewenst: PAUZE]

DEEL 5: Geteld, gewogen en gebroken

- Het bacchanaal (instrumentaal)

Daniël 5:1-9

[Verteller] Koning Belsassar richtte eens een groot feestmaal aan voor duizend van zijn rijksgroten. Hij dronk in tegenwoordigheid van de duizend gasten wijn en onder invloed van de wijn gaf hij het bevel om het gouden en zilveren vaatwerk te halen, dat zijn vader Nebukadnessar uit de tempel van Jeruzalem had weggenomen. Belsassar wilde met zijn rijksgroten, zijn vrouwen en bijvrouwen uit dat vaatwerk drinken. [...]
Terwijl ze dat deden, verschenen er vingers van een mensenhand en die schreven iets op de gepleisterde muur van het koninklijk paleis, tegenover de luchter. De koning zag de schrijvende hand; hij verschoot van kleur en raakte in verwarring [...]. Met harde stem riep de koning om de bezweerders, Chaldeeën en leverschouwers [...] en zei: 'Wie dit schrift kan lezen en er mij de verklaring van geeft, zal met purper bekleed worden, de gouden keten om zijn hals dragen en als derde heersen in het koninkrijk.' Maar ofschoon alle wijzen van de koning waren verschenen, waren zij niet in staat het schrift te lezen en er de koning uitleg over te geven. Toen greep een hevige angst koning Belsassar aan en hij werd lijkleek; ook zijn rijksgroten waren erg van streek.

Koor   **20 Koning van de roes is hij**

Koning van de roes is hij,
dronken van zijn heerschappij;
zalig in zijn overmoed
klopt de wellust in zijn bloed.

Belsassar van Babylon
speelt met verve de baron,
smijt met geld, grossiert in smaad -
koning Leeghoofd kent geen maat.

Neus omhoog drijft hij de spot
met de roep van elke god.
Zelfs het vaatwerk van de Heer
is bij hem niet veilig meer.

Brood en wijn ontheiligt hij
voor zijn eigen zwijnerij,
maar een onbekende hand
schrijft een teken aan de wand.

Alle branie is nu weg,
koortsig is het overleg
van de koning met zijn staf.
Hoe loopt deze schennis af?

Daniël 5:10a

[Verteller] Toen de koningin de ontsteltenis van de koning en van zijn rijksgroten vernam, trad zij de feestzaal binnen en richtte zich tot de koning.

Koningin (koor)   **21 Koning, leef in eeuwigheid!**

Koning, leef in eeuwigheid!
Er is iemand in uw rijk
die de geest van goden heeft.
Uw vader heeft hem aangesteld

om zijn kennis en verstand -
zelfs dromen kan hij lezen -
en zijn naam is Daniël.

Brengt hem hier en vraag hem zelf
om het teken te verklaren.

Daniël 5:13-17

[Verteller] Toen Daniël voor de koning was geleid, zei deze tegen hem: [...] Men heeft mij over u verteld [...]. Welnu, als u het schrift kunt lezen en het mij kunt verklaren, zult u met purper worden bekleed, de gouden keten om uw hals dragen en als derde heersen in het koninkrijk.'
Daarop antwoordde Daniël de koning:

Daniël (solo)   **22 Vergeef mij, koning, dat ik terugkijk**

Vergeef mij, koning, dat ik terugkijk:
uw vader kreeg zijn koningschap van God,
de Allerhoogste, die hem ootmoed leerde,
en daardoor werd uw vader groot.

Het is die ootmoed die u node mist,
want u spot met God en zijn geboden.

Daarom zal zijn hand u niet meer hoeden.
God laat u los om wat hij heeft geschreven:
menee, menee, tekeel, oefarsien:
geteld, gewogen en gebroken.

Daniël 5:29

[Verteller] Toen werd Daniël op bevel van Belsassar met purper bekleed, hij kreeg de gouden keten om de hals en herauten maakten bekend dat hij als derde zou heersen in het koninkrijk.

Koor   **23 Geteld, gewogen en gebroken**

Geteld, gewogen en gebroken;
geteld, de dagen van je ambt;
gedaan, de jaren van bestoken;
voorbij - liefdeloosheid houdt geen stand.

Geteld, gewogen en gebroken;
gewogen, je waarde als persoon,
als lucht, van elke ziel verstoken -
als kaf blaast de wind je van je troon.

Geteld, gewogen en gebroken;
gebroken de macht van je bestel,
gedeeld, je rijk, verscheurd in stroken -
verspeeld ieder recht op eerherstel.

Menee, menee: je dagen zijn geteld;
menee, menee, tekeel, oefarsien:
verspeeld, vergooid, je rijk is gezien
menee, menee - het oordeel is geveld.

Daniël 5: 30

[Verteller] Diezelfde nacht werd Belsassar, de koning van de Chaldeeën, gedood.

DEEL 6: Hij temt alle leeuwen

Daniël 6:1-7

[Verteller] Daarna kreeg Darius, de Mediër, ongeveer tweeënzestig jaar oud, het koningschap. Darius besloot over heel het rijk honderdtwintig satrapen aan te stellen, die het hun toegewezen deel moesten besturen. Boven de satrapen stelde hij drie rijksbestuurders aan, waaronder Daniël [...]. Daniël stak door zijn buitengewone begaafdheid ver uit boven de andere rijksbestuurders en de satrapen. Daarom dacht de koning erover hem aan te stellen over het hele rijk. De rijksbestuurders en satrapen echter probeerden [...] een bewijs te vinden voor een aanklacht tegen hem. Maar [...] Daniël was onkreukbaar en er viel bij hem geen verzuim of vergrijp aan te wijzen.

Toen zeiden die mannen: 'We zullen geen enkel bewijs voor een aanklacht tegen hem vinden, als we die niet zoeken in de wet van zijn God.' Daarom richtten zij zich nadrukkelijk tot de koning en zeiden:

Rijksbestuurders   **24 Lang leve de koning in glorie**

(koor)

Lang leve de koning in glorie,
voor ons bent u de hoogste god!

Laat alle mensen u vereren,
u alleen aanbidden
en niets aan iemand anders vragen.

Laat elk gebed verbieden
in een wet van Meden en Perzen,
op straffe van verbanning
in uw eigen leeuwenkuil.

Daniël 6:10

[Verteller] Daarop legde Darius het verbod schriftelijk vast.

Koor   **25 Een wet van Meden en Perzen**

Een wet van Meden en Perzen
blijft altijd en eeuwig van kracht
en geldt overal, onverkort, zo vast
als de wet van de zwaartekracht.

En wat zo'n wet voor effect heeft,
welk recht of belang hij ook dient,
een wet is een wet, elke letter telt,
onverbiddelijk, nietsontziend.

'O Sire, koning voor eeuwig,
dit land weet niet half wie het leidt,
een wet ijkt voor ieder uw naam en uw faam,
sanctioneert uw verhevenheid.

Uw plaats is boven de mensen,
u bent met de goden bekend;
de wet kan het volk het geheim doen zien
dat u koning en priester bent.'

De koning maakt geen bezwaren,
aanbidding bevordert hij graag;
zolang het zijn volk tot verheffing brengt

staat hij open voor elke vraag.

Daniël 6:11-19

[Verteller] Toen Daniël vernam dat het verbod schriftelijk was vastgelegd, ging hij naar huis. In het bovenvertrek van zijn huis zaten in de richting van Jeruzalem open vensters. Daar wierp hij zich driemaal per dag op de knieën om zijn God te aanbidden en te prijzen, precies zoals hij dat tevoren gewend was. Toen de mannen een inval deden in zijn huis, troffen ze Daniël aan terwijl hij smeekbeden richtte tot zijn God [...]. Toen zeiden ze tegen de koning: 'Daniël, een van de ballingen uit Juda, stoort zich niet aan u of aan het verbod dat u hebt uitgevaardigd, maar verricht driemaal per dag zijn gebed.' Die beschuldiging beviel de koning helemaal niet en hij wilde middelen bedenken om Daniël te redden. Tot zonsondergang probeerde hij dat, maar de mannen zetten de koning onder druk [...] Daarop gaf de koning het bevel om Daniël te halen. Toen Daniël in de leeuwenkuil geworpen werd, zei de koning tegen hem: 'Laat uw God, door u zo trouw vereerd, u redden!' Daarna nam men een steen en legde die op de opening van de kuil. De koning verzegelde hem met zijn eigen zegel en met dat van zijn rijksgroten, om elke ingreep van buitenaf uit te sluiten. De koning ging naar zijn paleis, bracht de nacht in vasten door en liet geen vrouwen komen; van slapen was geen sprake.

Koning (solo)   **26 Dit maakt mij ziek van machteloze woede**

Dit maakt mij ziek van machteloze woede;
dit is geen recht, dit is een grof schandaal.
Hoe blind was ik, ik had zelfs geen vermoeden;
ik ben misleid, bekoord door een verhaal.

Een wrede dood, wie zou er niet van ijzen:
bewust onteerd, aan klauw en muil ten prooi;
en dan juist hij, de welbeminde wijze,
koning der Joden in een gouden kooi.

Ik ben nerveus, te wakker om te slapen;
ik voel mijn schuld, mijn aandeel in zijn dood;
ik zie mijzelf zijn resten samenrapen -
ik zou haast bidden: help ons uit de nood.

Er is geen god die leeuwen kan bedaren -
een god is beeld van menselijke waan;
geen sterke hand kan Daniël bewaren;
ik gaf hem troost, maar zo zal het niet gaan.

Het is te stil, ik hoor geen leeuw, geen mensen.
De wereld slaapt. Of breekt het Beest straks los?
De tijd vertraagt, ik wil de maan verwensen.
Zon, kom toch op en tooi ons met uw blos.

Daniël 6:20-29

[Verteller] Bij het krieken van de ochtend [...] stond de koning op en ging hij haastig naar de leeuwenkuil. Bij de kuil gekomen begon hij op klagende toon tot Daniël te roepen. Hij zei: 'Daniël, dienaar van de levende God, heeft uw God, door u zo trouw vereerd, u van de leeuwen kunnen redden?' Daarop antwoordde Daniël: 'Koning, ik wens u een lang leven! Mijn God heeft zijn engel gezonden om de leeuwen te muilkorven. Ze hebben mij niet verwond, omdat ik in Gods ogen onschuldig ben. Maar ook ten opzichte van u, koning, heb ik niets misdaan.' Uitermate verheugd gaf de koning het bevel om Daniël uit de kuil te trekken. Daarop werd Daniël uit de kuil getrokken. [...]

Onder de regering van Darius en die van Cyrus, de Pers, genoot Daniël een hoog aanzien.

Koor (+ ALLEN)   **27 Goden zijn er vele (glorialied)**

Goden zijn er vele,
één is hun Heer,
hij zal eeuwig leven.
God van alle tijden,
u zij de eer,
u zult ons bevrijden.

Glorie, halleluja,
lof, dank en eer,
God van alle eeuwen.
Glorie, halleluja,
één is er Heer,
hij temt alle leeuwen.

(1. koor; 2 allen:)   Glorie, halleluja,
lof en dank en eer,
God van alle eeuwen.
Glorie, halleluja,
één is er Heer,
hem zij de eer.

DEEL 7: Wereldrijken af en aan

Daniël 7:1

[Verteller] In het eerste jaar van de regering van Belsassar, de koning van Babel, had Daniël liggend op zijn bed een droom en gingen er beelden door zijn hoofd.

Daniël (solo)   28 Ik droomde en zag vier dieren

Ik droomde en zag vier dieren,
elk kwamen ze uit de zee.

Het eerste was een leeuw
met de vleugels van een arend.

Het tweede leek een beer
met drie ribben in zijn muil.

Het derde was een panter
met vier koppen en vier vleugels.

Het vierde had tanden van ijzer,
en op zijn kop een tiental hoorns
en daartussen nog een elfde.

Ik droomde en zag een rij tronen,
op één zat een Hoogbejaarde,
zijn gewaad was zo wit als sneeuw,
zijn haar was van zuivere wol.

Hij sprak beslist, als een rechter,
gaf elk van de dieren zijn straf -
het vierde dier werd geslacht.

Ik droomde en zag een gestalte,
hemels van licht en aards als een mens,
de goedheid van God in persoon.

En hem gaf de Hoogbejaarde
de toekomst op aarde in handen,
gezegende tijd voor mens en dier,
de wereld geheeld en voltooid.

Naar Daniël 7:28

[Verteller] Hier eindigt het verslag van Daniëls droom.

Hij was bang geworden en wit van schrik.

Hij zou nooit vergeten wat hij had gezien.

Leeuwen, beren, panters met vleugels,
wereldrijken af en aan,
vorsten, heersers die niet deugen,
legers die zich laten gaan -
zij beheersen ons geheugen;
wie brengt hun geweld tot staan?

Er wordt rechtgesproken op aarde
door de God van Abraham.
Hij schat alle leed op waarde,
hij haalt, ons tot heil, zijn gram,
stilt de zee die beesten baarde
en zelf zo veel levens nam.

En een mensenzoon krijgt op aarde
macht van liefde die geneest.
Dienstbaar aan de Hoogbejaarde
overmeestert hij het beest
dat de wereld zo bezwaarde,
oervorm van de kwade geest.

Alle volken, stammen en talen
hopen op het land van ooit
dat ontkiemt uit zijn verhalen,
in het licht waarmee hij strooit.
Laat zijn vuurgloed ons doorstralen,
zijn menslievendheid dooft nooit.

DEEL 8: Ten laatste wint het licht

Naar Daniël 12

[Verteller] Daarna zei de man in de witte kleren tegen Daniël:

In die tijd zal Michaël verschijnen, de grote vorst, de beschermer van je volk. Het zal een tijd van grote rampen zijn. Maar hij zal jullie bijstaan en allen redden wier naam in Gods boek geschreven staat. Vele gestorvenen zullen ontwaken. En de wijze mensen zullen stralen als het licht van de hemel - en zij die het volk gerechtigheid hebben geleerd, zullen schitteren als de sterren, voor altijd.

Daniël, ga het einde tegemoet. Je zult rusten in je graf, totdat je zult opstaan om je erfdeel te ontvangen aan het eind der tijden.

Koor

30 Het zal misschien nog eeuwen duren

Het zal misschien nog eeuwen duren -
het boek is nog niet uit -
maar komen zal de dag, de ure
dat God zijn rijk ontsluit.
Dan zullen alle wereldrijken
voorgoed historie zijn;
hun ware waarde zal dan blijken,
hun adel en hun schijn.

De tijd blijft zijn geheimen houden -
het boek gaat nu weer dicht -
maar laten wij voor ogen houden:
ten laatste wint het licht.
Dan gaan wij vol vertrouwen verder,
de einder tegemoet;
God gaat ons voor, hij is de herder
die mens en wereld hoedt.

Wij zullen opstaan, nieuw ontwaken
en glanzen van geluk;
wij zullen elk van liefde blaken,
verlost van ieder juk.
Geen leger zal nog paraderen,
terreur is achterhaald.
Gods vrede zal alom regeren,
zijn heil is ingedaald.

God doet ons dromen over tijden
die nog aanstaande zijn.
Er komt een eind aan alle lijden,
het kwaad verliest terrein.
Hij schenkt ons zalige momenten,
bergt in ons hart een lach,
toont ons zijn toekomst in fragmenten.
Wij leven naar zijn Dag.